

Олександр ДЕМЕНКО,
*кандидат політичних наук, доцент, учений секретар
Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України»*

ЕВОЛЮЦІЯ ПОЛІТИКИ НАТО В УМОВАХ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

Анотація. Встановлено, що запорукою успіху НАТО є надійна і функціональна інституційна структура, відрегульовані механізми політичних консультацій та прагнення постійно зберігати і вдосконалювати баланс трансатлантичних інтересів. Російське вторгнення в Україну стало потужним імпульсом до переосмислення ролі й перспектив розвитку НАТО, насамперед щодо необхідності зміцнення оборонного потенціалу Альянсу, розширення географічних меж його діяльності та уточнення спектра безпекових завдань. Нова Стратегічна концепція окреслила пріоритети, головні завдання і підходи НАТО, основні загрози й виклики для євроатлантичної безпеки та способи їх нейтралізації на наступне десятиріччя.

Досліджено особливості відносин України з НАТО в умовах широкомасштабної російської агресії. Визначено, що героїчний опір українського народу російським окупантам відкрив історичне вікно для можливого швидкого вступу України до Альянсу після завершення війни.

Ключові слова: НАТО, російська агресія, стратегічна концепція, розширення НАТО, євроатлантична інтеграція України.

Повномасштабна російська агресія проти України спричинила найсерйознішу безпекову кризу в Європі з часів Другої світової війни. Нинішня війна загрожує не лише існуванню України як вільної і незалежної держави, а й загалом руйнує заснований на правилах міжнародний порядок. Уся архітектура безпеки, яка так складно формувалася на Європейському континенті протягом багатьох десятиліть, включно зі взаємно узгодженими міжнародними зобов'язаннями, була вмиць зруйнована. Росія також свідомо підвищила ризик можливого застосування ядерної зброї. Від початку війни кремлівські лідери і пропагандисти регулярно вдаються до безвідповідальної риторики, погрожуючи застосуванням свого ядерного арсеналу як проти України, так і проти тих країн НАТО, які найрішучіше протидіють російській агресії.

Російський напад на Україну став потужним імпульсом до переосмислення ролі й перспектив розвитку Організації Північноатлантичного договору, насамперед щодо необхідності зміцнення оборонного потенціалу Альянсу, розширення географічних меж його діяльності шляхом приєднання нових країн, уточнення спектра безпекових завдань, зокрема щодо посилення оборони кордонів та національної критичної інфраструктури держав-членів. Для України російська агресія наочно засвідчила безальтернативність членства в НАТО як єдиного надійного механізму гарантування безпеки. У таких умовах дослідження особливостей розвитку Північноатлантичного альянсу в контексті реагування на нові виклики й загрози міжнародній безпеці та визначення перспектив вступу нашої держави до НАТО набуває особливої актуальності.

Понад сім десятиліть Північноатлантичний альянс є надійним гарантом безпеки для свої країн-членів. Успіху НАТО сприяла надійна й функціональна інституційна структура: Міжнародний секретаріат, Міжнародний військовий штаб, об'єднані командні структури та інтегровані збройні сили країн-членів. Важливу роль відіграють механізми політичних консультацій, які сприяють досягненню консенсусу під час процесу ухвалення рішень. Розроблена для протистояння агресивному радянському блоку інституційна структура Альянсу довела свою життєздатність і до нових місій після закінчення холодної війни. Поряд з інституційною стійкістю важливим також є той факт, що з моменту свого створення Альянс продовжує зберігати й удосконалювати баланс трансатлантичних інтересів, коли безпека й оборона Європи взаємозалежні з розширеними потребами безпеки США.

Європейська стабільність необхідна для досягнення економічних і політичних цілей зовнішньої політики США, тоді як для європейських союзників американські оборонні гарантії компенсують будь-які недоліки в розвитку їхніх власних військових спроможностей. Американське лідерство – це усвідомлена реальність, але рішення в НАТО часто ухвалюють шляхом непростих компромісів, складних взаємних консультацій і покладанням на консенсус. З роками ці політичні риси призвели до вироблення міцних відносин довіри і залежності між членами Альянсу. Час від часу ці трансатлантичні відносини проходили складні випробування, особливо під час Іракської кризи 2003 р. Але НАТО встояла. І відчуття постійності саме собою є цінним активом. Структури Альянсу інколи уповільнюють процес ухвалення рішень, час від часу загострюються суперечки, зокрема щодо розподілу тягаря оборонних витрат. Проте коли Альянс діє, він робить це з упевненістю консенсусу та перевагами оперативної сумісності, єдності командування і спільних ресурсів [1].

НАТО й далі є унікальним, необхідним і незамінним трансатлантичним форумом для проведення консультацій та координації дій з усіх питань, пов'язаних як з індивідуальною, так і з колективною безпекою країн-членів. Майбутнє Альянсу ґрунтується на його здатності забезпечувати стримування й оборону, неподільності безпеки всього євроатлантичного співтовариства, солідарності й твердій відданості щодо захисту одне одного, як це закріплено в статті 5 Північноатлантичного договору.

Стратегію розвитку НАТО постійно було спрямовано на пристосування до мінливих обставин з урахуванням наявних ресурсів, потрібних для досягнення визначених цілей. Потягом своєї історії Альянс завжди приділяв значну увагу формулюванню й узгодженню власної стратегії, координації зусиль країн-членів на основі постійно оновлюваних концепцій, політичних вказівок і військових доктрин. Стратегічні концепції були публічним обличчям НАТО, окреслюючи головні цілі й мету діяльності та забезпечуючи механізми досягнення консенсусу між країнами-членами.

У перші місяці після початку широкомасштабної російсько-української війни євроатлантичне співтовариство демонструвало певну розгубленість і зневіру щодо можливостей українського опору російській агресії. Регулярні заяви низки лідерів держав-членів НАТО та Генерального секретаря Альянсу на початку війни про те, що НАТО в жодному разі не втручатиметься в конфлікт військовими силами, безумовно, тільки посилювали агресивні наміри кремля. Таку суперечливу реакцію НАТО на війну пояснювала необхідність балансування між дедалі потужнішою підтримкою України та очевидним прагненням уникнути відкритого конфлікту з росією. Більшість європейських країн звернулися до перевіреної захисної парасольки НАТО, підтримуваної могутніми американськими військовими силами й засобами. Лише через деякий час, після низки ганебних російських поразок на фронті, лідерство США почало доводити свою спроможність успішно мобілізувати міжнародні зусилля із координації надання військової підтримки Україні.

З 2014 року члени Альянсу забезпечили підготовку десятків тисяч українських військових і надавали підтримку структурам безпеки й оборони України. Ця допомога суттєво зміцнила оборонні спроможності нашої країни, сприяла збільшенню рівня боєздатності української армії, впровадженню в Україні найкращих практик і стандартів НАТО та посиленню сумісності Збройних Сил України з арміями країн-членів Альянсу.

На Варшавському саміті 2016 року заходи НАТО на підтримку України було оформлено у вигляді Комплексної програми допомоги Україні (КПД), яка мала на меті сприяти здатності України гарантувати власну безпеку та запроваджувати в життя широкомасштабні реформи відповідно до стандартів НАТО. Також Альянс розпочав низку проектів у межах цільових

фондів. Для їх реалізації було виділено ресурси для розвитку певних спроможностей і розбудови потенціалу в ключових галузях. Зокрема, донині триває реалізація таких проєктів: командування, управління, зв'язок і комп'ютеризація; медична реабілітація; програма професійного розвитку.

На Мадридському саміті НАТО 2022 року було ухвалено рішення щодо розширення Комплексної програми допомоги й подальшого збільшення підтримки України. До розширеної КПД увійшли ініціативи, покликані забезпечити надання нашій країні невідкладної, короткотермінової, нелетальної військової допомоги, а також створення структур для істотного збільшення підтримки України з боку НАТО в довгостроковій перспективі. Також Альянс вирішив підтримати Україну в переході від військового обладнання й техніки радянського зразка до сучасних обладнання й техніки за стандартами НАТО, що сприятиме підвищенню сумісності Збройних Сил України зі збройними силами країн-членів Альянсу [2].

Від початку широкомасштабного російського вторгнення країни-члени НАТО надають Україні безпрецедентну підтримку, а обсяги їхньої військової, гуманітарної і фінансової допомоги 2022 року сягнули майже 120 млрд дол. Хоча Сполучені Штати Америки є найбільшим національним донором, країни Європи й Канада забезпечили понад половину сукупної допомоги [3]. Крім цього європейські держави розмістили в себе мільйони біженців з України. Захід застосував потужні фінансово-економічні санкції проти країни-агресора.

Водночас, надаючи підтримку Україні та засуджуючи російську агресію, Альянс від самого початку війни прагне уникнути прямої військової конфронтації з росією. Тому такі пропозиції, як запровадження безпечної зони над Україною чи розміщення військових сил НАТО на території нашої країни, поки що серйозно не розглядають. Масштабне за обсягами та номенклатурою постачання озброєння та військової техніки до України реалізують окремі країни або коаліції країн поза межами НАТО. Також Альянс не долучався до запровадження санкцій проти країни-терориста, відповідно, усю санкційну політику проти росії також реалізують в інших форматах.

Таку стриману позицію НАТО критикують, особливо в Україні. Проте слід усвідомлювати, що Альянс завжди позиціонував себе як оборонну організацію, тому й дотримується такої стратегії, яка полягає в обережному балансуванні між оборонною місією НАТО, її авторитетом, підтримкою України та інших країн-партнерів і необхідністю уникнути ескалації з непередбачуваним агресором, який до того ж періодично брязкає ядерною зброєю.

Відколи Росія вперше вторглася до України 2014 року, НАТО запровадила наймасштабніше зміцнення елементів колективної оборони з часів

завершення холодної війни. Було втричі збільшено чисельність Сил реагування НАТО (СРН) та вдосконалено їх технічне оснащення, створено в складі СРН сили надзвичайно швидкого реагування (сили «Вістря спису» в складі 5 тис. військовослужбовців), а також розгорнуто багатонаціональні бойові групи на території Естонії, Латвії, Литви і Польщі. Крім цього, було збільшено військову присутність на південно-східному фланзі Альянсу, центром якої стала багатонаціональна бригада, розміщена в Румунії [4]. Розширено місії патрулювання повітряного простору над Балтійським і Чорним морями. Почато розбудову спільної системи спостереження й розвідки. НАТО також визнала космічний та кібернетичний простори новими сферами операцій, у яких Альянс має гарантувати безпеку й оборону країн-членів.

Відразу після початку широкомасштабного російського вторгнення до України в лютому 2022 року Альянс активував свої оборонні плани, завдяки чому в східній частині НАТО було розгорнуто понад сорок тисяч військовослужбовців. Ці війська були підкріплені істотним військово-повітряним і військово-морським потенціалом. Також на східному фланзі було подвоєно кількість бойових груп Альянсу: із чотирьох до восьми.

На саміті НАТО у Мадриді 29 червня 2022 року була затверджена нова Стратегічна концепція Альянсу, яка окреслила його пріоритети, головні завдання й підходи, основні загрози й виклики для євроатлантичної безпеки та способи їх нейтралізації на наступне десятиріччя. Концепція визначила три головні завдання НАТО: стримування й оборона; запобігання кризам і їх урегулювання; безпека через співпрацю. Російська федерація була названа найбільш значною і прямою загрозою безпеці держав-членів Альянсу та миру і стабільності в євроатлантичному регіоні, яка намагається встановити власні сфери впливу і прямий контроль за допомогою примусу, саботажу, агресії та анексії. Також у Стратегічній концепції було зазначено, що проголошені цілі і силова політика, які реалізує Китайська Народна Республіка, є викликом інтересам, безпеці й цінностям НАТО. Зловмисні гібридні й кібероперації КНР, поряд з її риторикою конфронтації і поширенням дезінформації, спрямовані проти безпеки країн Альянсу. Поглиблення стратегічного партнерства між Китайською Народною Республікою і російською федерацією, а також їхні взаємні намагання ослабити заснований на правилах міжнародний порядок були визнані такими, що суперечать цінностям та інтересам НАТО [5]. Країни-члени НАТО взяли зобов'язання збільшити практичну підтримку євроатлантичних прагнень України та інших держав, які прагнуть вступу до Альянсу, з метою просування миру, стабільності й безпеки в євроатлантичному просторі. Також було підтверджено рішення Бухарестського саміту НАТО 2008 року щодо перспектив членства Грузії та України.

На Мадридському саміті було вжито конкретних заходів щодо визначення нових базових параметрів системи стримування й оборони Альянсу. Ці параметри відповідають підходу НАТО із забезпечення оборони «на 360 градусів» і мають на меті зміцнити потенціал Альянсу в усіх галузях, зокрема в сухопутних, військово-повітряних, військово-морських операціях та операціях у кіберпросторі й космосі, з метою протидії будь-яким загрозам і викликам. Нові базові параметри ґрунтуються на поточних зусиллях у галузі адаптації збройних сил країн-членів. Ідеться, зокрема, про запровадження в повному обсязі і в стислі терміни двох ключових військових концепцій: Концепції стримування й оборони на євроатлантичному просторі та Базової концепції бойових дій НАТО. Перша концепція зосереджена на аспектах застосування сил для виконання завдань стримування й оборони у сучасних умовах, тоді як Базова концепція бойових дій НАТО має скеровувати процес розвитку боєздатності сил Альянсу на тривалу перспективу [3].

Широкомасштабне російське вторгнення в Україну, внаслідок чого вже в перші тижні війни під російською окупацією опинилися значні частини нашої території, на яких російські загарбники вчиняли і досі вчиняють численні злочини проти людяності, змусило НАТО змінити підхід до стримування кремля. Після жахливих воєнних злочинів росії проти українців країни Центрально-Східної Європи рішуче відмовилися розглядати ймовірність будь-якої російської окупації власних територій як елемент стратегії стримування. Натомість Альянс пропонує підхід до стримування агресора шляхом недопущення удару по країнах-членах НАТО взагалі, щоб не допустити окупації навіть частини своєї території.

Із цією метою суттєво збільшується військова присутність на східному фланзі Альянсу, розроблені нові регіональні плани, виділено спеціальні сили для оборони окремих регіонів, зростає кількість військових сил із вищим рівнем готовності до колективної оборони, ніж це було раніше. Така стратегія «стримування шляхом недопущення удару» передбачає постійне розміщення значних контингентів військ НАТО біля кордонів із росією, підвищення надійності ядерних сил Альянсу, розширення чисельності й бойових спроможностей звичайних збройних сил і засобів протиракетної оборони та посилення стійкості країн-членів НАТО на його східному фланзі до стримування і протистояння усім можливим формам російської агресії [6].

На саміті НАТО у Вільнюсі в липні 2023 року було прийнято подальші кроки задля зміцнення оборонних можливостей Альянсу і його адаптації до стратегічного суперництва, в якому авторитарні режими намагаються кинути виклик заснованому на правилах міжнародному порядку. Держави-члени підтвердили зобов'язання щодо збільшення видатків на оборону на рівні щонайменше 2% від національних ВВП. Альянс прагнути

покращувати оперативну сумісність збройних сил країн-членів та розвиватиме потужну оборонну промисловість зі стійкими ланцюжками поставок. З огляду на агресивні наміри кремля, НАТО запроваджує оновлення регіональних оборонних планів, ініціює заходи зі зміцнення командування і контролю в питаннях подальшого посилення передової присутності союзників, затверджує План дій оборонного виробництва.

Європейські члени НАТО й Канада збільшують видатки на оборону вже восьмий рік поспіль. У період 2021–2022 років оборонні витрати зросли на 2,2% у реальному вираженні. Загалом за останні вісім років відбулося реальне збільшення оборонних бюджетів країн-членів НАТО на 350 млрд дол. 2022 року сім країн досягли показника 2% витрат національного ВВП на оборону – лише три члени Альянсу мали цей показник 2014 року. На частку Сполучених Штатів Америки припадає 54% сукупного ВВП країн-членів Альянсу і 70% сукупних оборонних видатків НАТО. 2022 року сукупний оборонний бюджет НАТО перевищив трильйон доларів [3].

Російська агресія проти України активізувала політику відкритих дверей Північноатлантичного альянсу. Для цивілізованого світу стало очевидно, що розширення НАТО було лише приводом для виправдання повномасштабної війни росії проти України з метою силового повернення нашої країни під вплив кремля. Загалом розширення НАТО після завершення холодної війни ніколи не становило загрози для росії, натомість цей процес збільшив простір стабільності, безпеки та співпраці в Європі, зміцнив демократію та забезпечив успішний соціально-економічний розвиток країн Центрально-Східної Європи. Якраз членство в НАТО цих країн стало надійною гарантією їхньої безпеки й захисту від агресії рф.

Уже після початку повномасштабного воєнного вторгнення росії в Україну традиційна політика відкритих дверей НАТО отримала своє продовження. Нещодавній вступ до Альянсу Фінляндії та перспективи швидкого приєднання Швеції переконливо доводять цей факт. Сухопутні кордони Альянсу з росією зросли більш ніж удвічі, оскільки Фінляндія має кордон з країною-терористом протяжністю 1340 км. Також серйозно міцнішає військовий потенціал НАТО, зокрема завдяки передовим повітряним і військово-морським засобам, які мають Фінляндія і Швеція. Це змінює архітектуру безпеки Північної Європи й допоможе стримувати подальшу агресію росії [7]. Отже, можемо дійти висновку, що воєнна агресія кремля проти України зробила зміцнення Альянсу імперативом і лише посприяла його подальшому розширенню.

Водночас за нинішніх умов, до завершення війни, швидкий вступ України до НАТО навряд чи можливий. Так само очевидно, що Альянс уникатиме розширення театру бойових дій за межі території України з метою запобігання ескалації конфлікту та втягування НАТО до його перебігу.

Проте Альянс активно підтримуватиме Україну постачаннями зброї, боеприпасів, гуманітарної допомоги, надаватиме розвідувальну інформацію, навчатиме українських військових, щоб допомогти нашій країні досягти перемоги в цій кривавій війні.

З іншого боку, після початку повномасштабної російської агресії відносини України з НАТО набули нового змісту. Героїчний опір українського народу російським окупантам відкрив історичне вікно для можливого швидкого вступу України до Альянсу після завершення війни, про що відкрито заявляють і українські посадовці, і наші західні прихильники, і незалежні експерти. Очевидно, що вступ нашої держави до НАТО став реальнішим, ніж будь-коли раніше.

Для таких оптимістичних очікувань є декілька причин. По-перше, через героїчну боротьбу Сил безпеки й оборони України проти російської агресії імідж нашої країни на Заході є безпрецедентно позитивним. Від початку війни і НАТО, і ЄС ухвалили низку важливих рішень щодо реальності майбутнього вступу України до цих організацій. По-друге, Україна змогла переконати своїх союзників, що розширення Альянсу підвищить безпеку євроатлантичного регіону й суттєво посилить східний фланг НАТО. По-третє, ізоляція й ослаблення російської федерації, принаймні в короткостроковій перспективі, обмежують для агресора можливості протидіяти такому сценарію і відкривають вікно можливостей для України [8].

Усе це означає, що Україна зобов'язана використати історичне вікно можливостей і зробити все, щоб вступити до НАТО якнайшвидше відразу після завершення бойових дій. Українським політикам і дипломатам слід наполягати на використанні досвіду приєднання до НАТО Фінляндії та Швеції як прецеденту й вимагати прямого вступу до Альянсу, оминаючи етап плану дій щодо членства.

З безпекового погляду, рух України до членства в НАТО є нагальнішим пріоритетом, ніж вступ до ЄС, який передбачатиме значну і тривалу роботу з адаптації законодавства та досягнення всіх визначених критеріїв членства. Вступ до НАТО може відбутися значно швидше з огляду на безпрецедентний рівень суспільної підтримки євроатлантичної інтеграції України, високий бойовий потенціал наших Збройних Сил та їх дедалі більшу сумісність зі збройними силами країн-членів Альянсу.

Саміт НАТО у Вільнюсі, який відбувся 11–12 липня 2023 року, не приніс Україні запрошення до Альянсу. На жаль, така стриманість НАТО може призвести до серйозних деструктивних наслідків для довгострокової архітектури безпеки в усьому євроатлантичному регіоні, оскільки чітко засвідчує, що росія й далі володіє правом вето на розширення НАТО. Це також означає, що європейський континент і надалі наражатиметься на серйозні безпекові ризики.

Запрошення України вступити до НАТО стало би найпотужнішим сигналом для країни-терориста і всіх росіян, оскільки однозначно засвідчило б, що їхні мрії про відновлення імперії нездійсненні, а Україна незворотно опиниться в євроатлантичному співтоваристві.

Звісно, існує занепокоєння, що приєднання України до НАТО може призвести до прямого залучення Альянсу у війну. Проте, на думку групи депутатів Європейського парламенту – прихильників України, навпаки: незворотний шлях до НАТО може прискорити виведення російських військ з України та повернути мир на Європейський континент. Позаяк Україна не очікує, що Альянс негайно вступить у війну, запрошення до НАТО для нашої країни могло б передбачати положення про те, що стаття 5 Північноатлантичного договору набуде чинності лише після перемоги України у війні. Навіть таке «обмежене членство» надало б Україні багато суттєвих переваг, адже вона стала б учасницею повсякденної діяльності та навчань НАТО. Але найважливіше, що такий підхід дуже чітко би просигналізував, що Альянс назавжди залишиться з Україною [9].

Україна рішуче налаштована на активізацію процесу вступу до Альянсу. Ще 30 вересня 2022 року Президент України, Голова Верховної Ради і Прем'єр-міністр України підписали спільне звернення із закликом ухвалити рішення щодо членства України в НАТО, адже це є невіддільним елементом гарантування безпеки українців та громадян усього євроатлантичного простору. За словами Президента України В. Зеленського, де-факто Україна вже пройшла свій шлях до НАТО та довела сумісність зі стандартами Альянсу, відбиваючи російську військову агресію, і тепер готова вступити в НАТО офіційно за пришвидшеною процедурою [10]. Безпосереднє приєднання України до Альянсу залежатиме від розвитку безпекової ситуації, але сам процес вже має розпочинатися.

Підсумовуючи, слід зазначити, що Північноатлантичний альянс від часу свого заснування і до сьогоднішні дня залишається надійним гарантом миру, безпеки й стабільності для всіх своїх країн-членів. Запорукою його успіху є надійна й функціональна інституційна структура, відрегульовані механізми політичних консультацій, спрямовані на досягнення консенсусу, своєчасне оновлення стратегічних концепцій НАТО (відповідно до мінливого безпекового середовища і наявних ресурсів) та прагнення постійно зберігати й удосконалювати баланс трансатлантичних інтересів, які поєднують безпекові та оборонні потреби Європи й США.

Напад на Україну став потужним імпульсом до переосмислення ролі й перспектив розвитку НАТО, насамперед щодо необхідності зміцнення оборонного потенціалу Альянсу, розширення географічних меж його діяльності та уточнення спектра безпекових завдань, передусім щодо посилення оборони кордонів та національної критичної інфраструктури

держав-членів. Нова Стратегічна концепція Альянсу окреслила його пріоритети, головні завдання й підходи, основні загрози й виклики для євроатлантичної безпеки та способи їх нейтралізації на наступне десятиріччя. Російська федерація була названа найбільш значною і прямою загрозою безпеці держав-членів НАТО та миру і стабільності в євроатлантичному регіоні. Для протидії агресивним намірам кремля Альянс реалізує стратегію стримування шляхом недопущення удару, яка передбачає постійне розміщення значних контингентів військ НАТО біля кордонів з росією, підвищення надійності ядерних сил Альянсу, розширення чисельності й бойових спроможностей збройних сил загалом і засобів протиракетної оборони зокрема та посилення стійкості країн-членів НАТО на його східному фланзі.

Аналіз особливостей відносин України з НАТО в умовах широкомасштабної російської агресії дає підстави стверджувати, що героїчний опір українського народу російським окупантам відкрив історичне вікно для можливого швидкого вступу України до Альянсу після завершення війни.

1. Веббер М. Продовження НАТО: пенсійний план не потрібен // NATO REVIEW. 4 квітня 2022. URL: <https://www.nato.int/docu/review/uk/articles/2022/04/04/prodovyoennya-nato-pensijnij-plan-ne-potrben/index.html>
2. Відносини з Україною // Сайт Організації Північноатлантичного договору. 5 квітня 2023. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_37750.htm
3. Щорічний звіт Генерального секретаря за 2022 рік // Сайт Організації Північноатлантичного договору. 21 березня 2023. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/opinions_212795.htm
4. Колективна оборона – Стаття 5 // Сайт Організації Північноатлантичного договору. 20 жовтня 2022. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/topics_110496.htm
5. North Atlantic Treaty Organization (2022) *NATO 2022 Strategic Concept*. Available at: <https://www.nato.int/strategic-concept/>
6. Калініченко О. Ані кроку назад: як НАТО змінює принцип захисту своїх членів // Європейська правда. 25 квітня 2023. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/04/25/7160442/>
7. Сидорук Т.В., Павлюк В.В. Розширення НАТО як фальшивий привід для виправдання війни росії проти України // Стратегічна панорама. Спеціальний випуск 2022. С. 35–44.
8. Сидоренко С., Гетьманчук А. Без ПДЧ та Бухареста. Чому українські політики мають забути про минуле у питанні вступу до НАТО // Європейська правда. 14 квітня 2023. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/04/14/7159830/>
9. Вступ України в НАТО до кінця війни: деталі нової пропозиції про розширення Альянсу // Європейська правда. 23 лютого 2023. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/02/23/7156788/>
10. Доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє і зовнішнє становище України» // Національний інститут стратегічних досліджень. 2022. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-12/ad-nisd-do-poslannya-prezidenta-ukraini-2022.pdf>

Oleksandr DEMENKO,
*PhD in Political Science, Associate Professor,
Scientific Secretary,
State Institution 'Institute of World History
of the National Academy of Sciences of Ukraine'*

THE EVOLUTION OF NATO POLICY IN THE CONDITIONS OF THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

Abstract. The article provides a comprehensive analysis of the evolution of NATO policy within the context of the Russian-Ukrainian war. The North Atlantic Alliance consistently demonstrates its commitment as a reliable guarantor of peace, security, and stability for its member countries. The foundation of NATO's accomplishments lies in its dependable and effective institutional structure, well-regulated political consultation mechanisms geared towards consensus-building, and the aspiration to constantly maintain and improve the balance of transatlantic interests.

The Russian invasion of Ukraine has prompted a critical reassessment of NATO's role and its development prospects, primarily regarding the imperative of strengthening the Alliance's defensive potential, the expansion of its operational scope, and the refinement of its security missions. The new Strategic Concept outlined NATO's priorities, core objectives, and approaches. It also identified the main threats to Euro-Atlantic security and proposed countermeasures for the next decade. The Alliance reacted to the Kremlin's aggressive intentions by activating its defence plans and deploying additional military formations on NATO's eastern flank, backed by significant air and naval potential. Moreover, the Alliance enhances the reliability of nuclear forces, strengthens the operational capabilities of conventional armed forces and anti-missile defence assets, and reinforces the resilience of member countries for collective defence.

An analysis of Ukraine's relations with NATO amidst the large-scale Russian aggression underscores that the heroic resistance of the Ukrainian people could facilitate a quick accession of Ukraine to the Alliance following the end of the war. An invitation to Ukraine at the 2023 Vilnius Summit opens prospects for establishing long-term sustainable peace in Europe.

Keywords: NATO, Russian aggression, Strategic Concept, NATO expansion, Euro-Atlantic integration of Ukraine.